

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของโครงการ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของโครงการ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงามในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิธีการศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกข้อมูล การสังเกต และการประชุมกลุ่มย่อย รวมถึงการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

- 5.1 สรุปผลการศึกษา
- 5.2 อภิปรายผลการศึกษา
- 5.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา
- 5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา
- 5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้นำเสนอตามประเด็น ดังนี้ จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมืองงาม ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.1.1 ด้านปัจจัยภายใน

มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ มีจุดชมวิวที่เป็นธรรมชาติ มีน้ำตก และฝายกั้นน้ำ มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และชุ่มชื้นตลอดปี มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ได้แก่ กิจกรรมการเดินป่า มีกิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ในด้านปัจจัยภายนอก มีบุคลากรและงบประมาณสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งงบประมาณจากภายในโครงการฯ และงบประมาณจากภายนอก ทำให้โครงการฯ สามารถพัฒนาในเรื่องต่างๆ เช่น การพัฒนาให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก คือการมีบ้านพักสำหรับรับรองนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีลานไว้กางเต็นท์ และมีเดินที่เพื่อบริการนักท่องเที่ยว มีซุ้มนั่งเล่น มีซุ้มกาแฟบริการนักท่องเที่ยว และมีศาลาพักผ่อน

5.1.2 ด้านปัจจัยภายนอก

โครงการฯ มีเส้นทางการคมนาคมเข้าถึงโครงการฯ ได้อย่างสะดวก ปลอดภัย เนื่องจากมีชุดคุ้มครองความปลอดภัยคอยดูแลรักษาความปลอดภัยตลอดแนวเส้นทางเข้าโครงการฯ และการเดินทางไปเที่ยวโครงการฯ ก็สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง ในเรื่องของการพัฒนา นอกจากหน่วยงานหลักคือ โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงามเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ยังมีหน่วยงานภาคีให้การสนับสนุน ได้แก่ หน่วยงานทหารให้การสนับสนุนเรื่องการดูแลรักษาความปลอดภัย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอนสนับสนุนการพัฒนาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวบ้านในชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ นอกจากนี้ครุการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และโรงเรียนสุจริต ได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความรู้จนสามารถอ่านออกเขียนได้เพื่อที่จะสามารถอธิบายหรือบรรยายเรื่องราวต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวได้

5.1.3 ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมื่องงามในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชุมชนได้มีส่วนร่วมดำเนินการทุกขั้นตอน ในการส่งเสริมการพัฒนาโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตั้งแต่การร่วมศึกษาค้นคว้าหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าจะพัฒนารูปแบบไหน อย่างไรให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวแล้วประทับใจมากที่สุดและอยากกลับมาเที่ยวอีก ร่วมวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมในการส่งเสริมโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ร่วมลงทุนในโครงการฯตามขีดความสามารถของชุมชน ที่สำคัญคือทุนทางร่างกายและทุนทางความคิด ซึ่งทำให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนในสิ่งที่ชุมชนได้ร่วมคิดและร่วมทำ และพร้อมที่จะพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าก่อเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และสุดท้ายร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.1.4 ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมโครงการฯเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พบว่าโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.1.5 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของโครงการฯ ต่อไป

จากองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์โครงการฯ ให้สวยงามร่มรื่น ควรประสานติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง ประสานขอตั้ง

สาธารณูปการพื้นฐาน ด้านการจัดการ ควรมีการคัดแยกขยะ ควรปรับปรุงห้องน้ำให้สะอาดสวยงามตลอดเวลา เรื่องงบประมาณควรประสานการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่นหรือเอกชนในการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร ควรประชาสัมพันธ์สร้างการมีส่วนร่วมกับนักท่องเที่ยวและประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ด้านกิจกรรมควรมีกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และควรอบรมบุคลากรให้สามารถอธิบายเรื่องราวแก่นักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ ควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง หลายช่องทาง และด้านการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ชาวบ้าน ในพื้นที่โครงการฯ หน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาทุกขั้นตอน รวมถึงส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยวด้วย

จากการวิเคราะห์ศักยภาพโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม โครงการฯมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ มีปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และที่สำคัญชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการฯ

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ศักยภาพของโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม มีศักยภาพสามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ซึ่งขอเสนออภิปรายผลได้ตามศักยภาพโครงการฯ ดังนี้

ปัจจัยภายในที่สามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ได้แก่ การมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น มีน้ำตก มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตั้งแต่ กิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการเดินป่า เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสธรรมชาติ มีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนชาวเขาที่ไม่สามารถหาดูได้ง่ายในพื้นที่ราบทั่วไป และการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเน้นที่คุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นและความเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้อง กับ แนวคิด ของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีลักษณะสำคัญ อยู่ 6 ประการ คือ

1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม

2) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่า และความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และวัฒนธรรม

5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

ปัจจัยภายนอก ในเรื่องของการคมนาคมเพื่อมาท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการฯ ก่อนข้าง สะดวก ปลอดภัย เนื่องจากเป็นถนนลาดยางตลอดสาย มีทหารชุดคุ้มครองความปลอดภัยตลอดแนวถนนที่เดินทางไปเที่ยวในพื้นที่โครงการฯ ในเรื่องการพัฒนาหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เช่น ครูโรงเรียนในพื้นที่ ครูการศึกษาอนุรักษนิยมและการศึกษาตามอัธยาศัย (ครู กสน.) ที่ได้ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน พนักงาน โครงการฯ เพื่อให้มีความรู้และสามารถอธิบายเรื่องราวต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวได้ และนอกจากนั้นยังช่วยปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้าน พนักงาน โครงการฯ เกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ได้สรุปลักษณะของการท่องเที่ยวข้อหนึ่งว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้การศึกษากับนักท่องเที่ยวและประชากรในท้องถิ่น เป็นการศึกษาที่ต้องการจะหยั่งรากลึกกลงในจิตสำนึกของแต่ละคนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวดในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา

ในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริม โครงการสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมี่ยงงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการพัฒนา โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ชุมชนจะมีส่วนร่วมปฏิบัติการป้องกันรักษาป่า ร่วมทำแนวกันไฟ ร่วมดับไฟป่า รวมถึงร่วมสร้างฝายเพื่อชะลอน้ำ สร้างความสวยงามร่มรื่นให้กับพื้นที่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมด้วยความประทับใจ นอกจากนี้ได้ร่วมติดตามแก้ไขปัญหาและการประเมินผล เช่น ได้ติดตามแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการส่งเสริมและพัฒนาสถานีวิจัยพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมี่ยงงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีการพัฒนาไปอย่างไร และในขณะที่พัฒนานั้นมีผลกระทบต่อเรื่องสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อชุมชนหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้หาทางช่วยกันปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขปัญหาต่อไป ซึ่งจากการวิเคราะห์แล้วในเรื่องการมีส่วนร่วม ชุมชนได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอน แต่จะมีส่วนร่วมมากในเรื่องของการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2547) ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนา กำหนดมาตรฐานการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวเชิง

นิเวศ สำหรับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือเน้นเอกลักษณ์และความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว การบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยหลักอนุรักษ์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการบริหารและการจัดการ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมพิทักษ์รักษาทรัพยากรระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ

ดังนั้นการจะส่งเสริมโครงการฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีข้อเสนอแนะแนวทาง คือ ควรประสานงบประมาณดำเนินงานจากหน่วยงานอื่นหรือเอกชนช่วยดำเนินการ ควรมีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด ควรมีการตั้งแผนที่จุดเรียนรู้และองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว และควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและหลายช่องทาง

จากการศึกษา ทำให้ทราบว่า โครงการมีศักยภาพสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เนื่องจากเมื่อเทียบกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยวไว้ 7 ประการ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2547) ซึ่งได้กำหนดแนวทางการกำหนดมาตรฐานการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับอุทยานแห่งชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ และของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) 4 ด้าน โครงการฯ มีความพร้อมในการส่งเสริมและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่พบ สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อื่นต่อไปได้

5.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 1) ให้ทราบถึงบริบทโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) ทำให้ทราบถึงศักยภาพ โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรค แนวทางแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาในการส่งเสริมโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงามในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5) เพื่อให้ชุมชนบริเวณใกล้เคียงโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม ได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรร่วมกันกับเจ้าหน้าที่หน่วยงาน นำไปสู่การจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

5.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) ควรจัดตั้งแผนที่จุดเรียนรู้ รวมถึงองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว
- 2) ควรประสานขอติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างและตั้งสาธารณูปการพื้นฐาน
- 2) ควรมีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด
- 3) ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง หลายช่องทาง

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม เป็นแหล่งที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารจัดการ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม เป็นแหล่งที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3) ควรศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาโครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ ห้วยเมื่องงาม เป็นแหล่งที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ